

WERSJA POLSKA WYDAWANA POD PATRONATEM ZESPOŁU KRAJOWEGO
KONSULTANTA W DZIEDZINIE KARDIOLOGII
I POLSKIEGO TOWARZYSTWA KARDIOLOGICZNEGO

E. AGABITI-ROSEI - J. ALDERSHVILE - G. AMBROSIO - L. BADIMON - JP. BASSAND -
A. BAYÉS DE LUNA - M.E. BERTRAND - E. CHAZOV - S. CHIERCHIA - J. CLELAND -
D. CLEMENT - D. COKKINOS - N. DANCHIN - J.M. DETRY - R. DIETZ - P. DOMINIAK -
I. EDES - R. FERREIRA - H.R. FIGULLA - W. FLAMENG - I. GRAHAM - G. JACKSON -
W. JANUSZEWICZ - J.C. KASKI - P. KEARNEY - W. KLEIN - F. KOLBEL - M.
KOMAJDA - W. KÜBLER - T. LÜSCHER - G. MANCIA - W.J. McKENNA - T. MEINERTZ
- J.MLCZUCH - D. MULCAHY - E. O'BRIEN - A. OTO - J. PAPP - W.J. PAULUS - J.
POLONIA - I. PRÉDA - L.A. PROVIDENCIA - J. REID - W.J. REMME - W. RUZYLLLO - Z.
SADOWSKI - P. SERRUYS - P. SLEIGHT - J. SOLER-SOLER - J. SOMERVILLE - P.G.
STEG - H.A.J. STRUIJKER BOUDIER - B. SWYNGHEDAUF - L. TAVAZZI - M.
TENDERA - K. THYGESEN - P. TOUTOUZAS - A. VAHANIAN - J.L.
VANOVERSHELDE - C.A. VISSER - J. WIDIMSKY - M. YACOUB - P. ZARCO

CZY SZCZEPHENIA POWODUJĄ POWIKŁANIA KARDIOLOGICZNE?

W. KÜBLER - Heidelberg, Niemcy

W uprzemysłowionych krajach zachodnich ludzie coraz mniej chętnie poddają się szczepieniom. Ma to wyraźny związek z zakończoną powodzeniem akcją zapobiegania ospie i polio, a także ze zwykłą obawą. W wyniku znacznej poprawy higieny, narażenie na czynniki zakaźne i spontaniczne zachorowania jest obecnie znacznie mniejsze niż w przeszłości. Wydaje się jednak, że w przyszłości profilaktyczne szczepienia odgrywać będą fundamentalną rolę. Szczególnych środków ostrożności, przede wszystkim swoistych szczepień ochronnych, wymagają międzynarodowe podróże. Cały czas istnieje potencjalne zagrożenie użycia broni biologicznej.

Dla kardiologów problemy związane ze szczepieniami są stosunkowo odległe, o ile po zaszczepieniu nie dotyczą ich samych. W praktyce nie pamięta się zwykle o możliwości powikłań dotyczących serca. Poszczepienne powikłania kardiologiczne są rzadkie, mogą jednak wiązać się ze złym rokowaniem, dlatego wymagają szczególnie starannego rozpoznania i leczenia. Tego rodzaju niepożądane objawy kardiologiczne obserwowano po różnego rodzaju szczepieniach. Za kardiologiczne powikłanie należy uważać reaktywację zapalenia naczyń po szczepieniu przeciw grypie. W większości przypadków zwraca się jednak uwagę na najłatwiejsze do zauważenia ogólne reakcje zapalne i odpowiadające im dolegliwości oraz powikłania neurologiczne.

Zapalenie osierdzia, bez objawów zajęcia mięśnia sercowego, obserwowane na przykład po szczepieniu przeciw grypie, należy uważać za stosunkowo nieszkodliwe powikłanie kardiologiczne. W niektórych przypadkach nie należy zakładać a priori związku przyczynowego. Nie wiadomo, na przykład, jaki mechanizm odpowiedzialny jest za występowanie napadów częstoskurczów nadkomorowych po podaniu szczepionki przeciwko kokluszowi.

Najpoważniejsze powikłanie sercowo-naczyniowe to zapalenie mięśnia sercowego i osierdzia. Obserwowano je nie tylko po podaniu szczepionek przeciwko ospie i/lub polio, ale również przeciwko błonicy i tężcowi, a także kokluszowi, cholercie i czasem durowi brzusznemu. Z reguły towarzyszą im objawy ogólne i gorączka ponad 38°C. W przypadku zajęcia osierdzia, chory skarży się na synchroniczny z pracą serca ból w okolicy przedsercowej. Obecnie z pomocą badań elektrokardiograficznych, echokardiograficznych i swoistych dla mięśnia sercowego markerów serologicznych, takich jak troponina T, można postawić pewne rozpoznanie. Powikłania kardiologiczne po szczepieniach nie są tak rzadkie, jak mogłoby się wydawać. Spośród 234 fińskich poborowych szczepionych przeciwko śwince, polio, tężcowi, ospie, błonicy i dwoinkom zapalenia opon mózgowych typu A, u 8 (3%) w ciągu 6 tygodni obserwowano objawy zapalenia mięśnia sercowego.¹ Z reguły powikłania poszczepienne występują częściej u kobiet, natomiast zapalenie mięśnia sercowego częściej występuje u mężczyzn.² Nie należy automatycznie zakładać, że poszczepienne zapalenie mięśnia sercowego ma charakter łagodny: do 30% przypadków ma przebieg niekorzystny.³ Śmiertelne powikłania nie są spowodowane wyłącznie szczepieniami polio i ospy, obserwowano je również po szczepieniach przeciwko durowi plamistemu i cholercie.⁴

Podsumowując: zapalenie mięśnia sercowego może występować po różnych szczepionkach i nie należy automatycznie zakładać, że będzie miało łagodny przebieg.

Piśmiennictwo: 1. Helle EP, Koskenvuo K, Heikkilä J, Pikkarainen J, Weckström P. *Ann Clin Res.* 1978;10:280-287. 2. Feery BJ. *Med J Aust.* 1977;2:180-183. 3. Ebert H. *Dtsch Gesundheitsw.* 1967;22:2465-2468. 4. Mittermayer CH. *Beitr Pathol.* 1976;158:212-224.